

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM
KURULU
ÇALIŞMA
RAPORU

ULUSLARARASI ÇALIŞMA
ÖRGÜTÜ (İLO)
76 NCI DÖNEM KONFERANS
ÇALIŞMALARI

20 TEMMUZ 1989
ANKARA

1.8806

\$
89
42

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM
KURULU
ÇALIŞMA
ROPORU

ULUSLARARASI ÇALIŞMA
ÖRGÜTÜ (ILO)
76 NCI DÖNEM KONFERANS
ÇALIŞMALARI

20 TEMMUZ 1989

ANKARA

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Tarih:.....

Demirbaş No:.....1342

Tasnif No: 331.8806 BaşT89

Bilgi Sayısı 17/10/1989

FİHRİST

SUNUŞ

1. Uluslararası Çalışma Örgütü 76.Dönem Konferansı	1
A. Konferans Gündemi	1
B. TÜRK-İŞ Heyeti	1
C. Genel Direktörün Raporu	1
Ç. Komite Dağılımı	1

II.Konferans Çalışmaları	2
A. ILO'da Türkiye'nin Durumunu İnceleme Mercileri	2
B. ILO 73. Dönem Konferansı Sırasındaki Gelişmeler	3
C. ILO 75. Dönem Konferansı Sırasındaki Gelişmeler	4
Ç. ILO 76. Dönem Konferansı Sırasındaki Gelişmeler	5
1. Aplikasyon Komitesi Çalışmaları	5
(a) Aplikasyon Komitesi Gündemi	5
(b) Aplikasyon Komitesi Görüşmeleri	6
(1) 98 Sayılı Sözleşme	6
1.1. TÜRK-İŞ Temsilcisinin Konuşması	6
1.2. Delegelerin Konuşması	10
1.3. Komite Sonuç Kararı	10
(2) İş ve Meslekte Ayırımın Yasaklanmasına İlişkin 111 Sayılı Sözleşmeye İlişkin Görüşmeler	11
2.1. Sorunun Kaynağı	11
2.2. Aplikasyon Komitesi Sonuç Kararı	13
(3) Değerlendirme ve Sonuç	14

EK.1 TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın Konuşması

EK.2 TİSK Genel Sekreteri Kubilay ATASAYAR'ın Konuşması

EK.3 Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren AYKUT'un Konuşması

S U N U Ş

Konfederasyonumuzun Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nun 76. Dönem Konferansı sırasında sürdürdüğü çalışmalar bu raporla bilgilerinize sunulmaktadır.

Saygılarımızla,

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

1. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 76.Dönem Konferansı :

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)nün 76. dönem konferansı 7/28 Haziran 1989 tarihleri arasında Cenevre'de yapılmıştır.

Konferansa bu yıl ILO üyesi 150 ülkeden 1750 hükümet, işçi ve işveren delege ve teknik danışmanları, uluslararası kuruluşların temsilcileri katılmışlardır.

A. Konferans Gündemi

76. dönem ILO Konferansı aşağıdaki gündeme göre toplanmıştır:

1. Yönetim Kurulu ve Genel Direktörün Raporu
2. Program ve Bütçe Önerileri ve diğer Parasal Konular
3. Sözleşme ve Tavsiye Kararların Uygulanmasına İlişkin Raporlar
4. Yerli işçilerle Kabile Nüfuslarının Korunması Hakkında 1957 tarih ve 107 Sayılı Sözleşmenin Kısmen Tadili (İkinci Görüşme)
5. Gece Çalışması (Birinci Görüşme)
6. İş Yaşamında Kullanılan Kimyasal Maddelerde İşçi Sağlığı ve Güvenliği (Birinci Görüşme)

B. TÜRK-İŞ Heyeti

Konferansa işçi delegesi olarak TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ; teknik danışmanlar olarak TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Emin KUL, TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Orhan BALTA, AĞAÇ-İŞ Genel Başkanı Güral ERÇAKIR, YOL-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL, TES-İŞ Genel Başkanı Faruk BARUT, TGS Genel Sekreteri Ziya SONAY, TÜRK-İŞ Dış İlişkiler Müdür Yardımcısı Derviş ALBAYRAK, TÜRK-İŞ Genel Başkan Danışmanı Önder AKER katılmışlardır. Toplantıda ayrıca çeşitli sendikalarımızın temsilcileri de hazır bulunmuşlardır.

C. Genel Direktörün Raporu

Konferansa sunulan Genel Direktör'ün Raporu'nun birinci bölümünde ekonomik gelişme ve istihdam sorunları ele alınmıştır. Raporda uluslararası

ekonomik sorunların çözümünde yapısal uyum tedbirlerinin etkin bir biçimde uygulanabilmesi ve ekonomik büyümenin yeniden sağlanması yanında, daha ileri ölçüde sosyal adaletin gerçekleştirilmesi için öngörülen çeşitli görüş ve uygulama sonuçları irdelenmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ 14 Haziran 1989 günü genel kurulda bir konuşma yaparak Türk işçi görüşünü açıklamıştır. (Ek.1)

Ç. Komite Dağılımı

TÜRK-İŞ Heyeti Konferans süresince aşağıdaki komitelerde görev almıştır:

Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulanması (Aplikasyon) Komitesi:

Şevket YILMAZ, Emin KUL, Orhan BALTA, Önder AKER.

Gece Çalışması Komisyonu

Güral ERÇAKIR, Ziya SONAY, Derviş ALBAYRAK.

Kimyasal Maddeler :

Faruk BARUT, Bayram MERAL, Nevres YÜCEL.

Kararlar :

Derviş ALBAYRAK.

II. Konferans Çalışmaları :

A. ILO'da Türkiye'nin Durumunu İnceleme Mercileri :

Türkiye'nin durumu, Uluslararası Çalışma Örgütü'nde iki ayrı komitede ele alınmaktadır. Bunlardan birincisi ILO Sendika Özgürlükleri Komitesi'dir. Burada 1982'den bu yana Türkiye'de 12 Eylül 1980 sonrasında işçi hak ve özgürlükleriyle ilgili tüm sorunlar ele alınmış durumdadır ve her yıl Mayıs ve Kasım aylarında gelişmeler ILO Yönetim Kurulu'na sunulmakta, Yönetim Kurulu'nun tesbitleri ve tavsiyeleri de Türk Hükümetine duyurulmaktadır. Bu çerçevede Uluslararası Çalışma Örgütü özellikle 2821 ve 2822 sayılı Yasaların, sendikal hak ve özgürlükleri düzenleyen ILO Sözleşmelerine aykırı yönlerinin düzeltilmesini istemektedir. İkinci Komite Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Tatbiki-ni denetlemekle ödevli olan ve her yıl ILO Konferansı sırasında kurulan "Aplikasyon Komitesi" dir. Bu Komite 1982 yılından bu yana, Türkiye'de serbest

toplu pazarlık şartlarını, Türkiye'nin 1951 yılında tasdik ettiği 98 sayılı ILO sözleşmesi ve 111 sayılı İş ve Meslekte Ayrımın Yasaklanması Sözleşmesi ışığında izlemektedir. İki Komite arasındaki başlıca fark, Sendika Özgürlükleri Komitesi'nin üye Devlet tarafından tasdik edilmemiş de olsa bazı ILO Sözleşmelerine göre inceleme yapabilmesidir. Bu sözleşmelerin başında 87 sayılı ILO Sözleşmesi gelir. ILO nazarında bu konuda inceleme yapmak için üye Devletin bu Sözleşmeyi tasdik etmiş olması gerekmez. Zira sendika özgürlüğü ILO Anayasasının asli unsurudur. Anayasayı kabul ederek ILO üyesi olan Devlet de bunun gereklerine uymakla yükümlüdür. Buna karşın Konferans Komitesi münhasıran tasdik edilmiş sözleşmelere göre değerlendirme yapabilir.

Türkiye 76. Dönem ILO Konferansında 98 ve 111 sayılı Sözleşmelere ilişkin ihlaller sebebiyle sorgulanmıştır.

B. ILO 73. Dönem Konferansı Sırasındaki Gelişmeler

ILO 73. Dönem Konferansı sırasındaki gelişmeler 3 Temmuz 1987 tarihinde Başkanlar Kuruluna sunulan raporda ayrıntıları ile açıklanmıştır.

Aplikasyon Komitesi 73. Dönem Konferansında şu sonuç kararını almıştır:

"Komite, Hükümet ve Hükümet Temsilcisi tarafından sunulan bilgiyi not etmiştir.

Komite, çeşitli vesilelerle Hükümet tarafından verilen sözlere rağmen, ulusal mevzuat ve uygulama ile 98 ve 111 sayılı Sözleşmeler arasında ciddi aykırılıklara (sapmalara) ilişkin kaygısını açıklamıştır.

Komite sözlerin çok yakın bir gelecekte gerçekleştirilmesini ve gelecek oturumda bu yönde gelişme olduğunu bildirebilir durumda olmayı umut ettiğini açıklamıştır.

Bunun böyle olmaması takdirinde, Komite, sözleşmelerle uygunluğu temin etmek düşüncesiyle diğer araçlara başvurma zorunluluğunda kalacaktır."

16 Haziran 1987'da yukarıda sunulan "sonuç kararı" ile karşılaşan Özal, Hükümeti yaklaşık onbir ay üstlendiği taahhütleri yerine getirme yönünde hiçbir adım atmamış; Ocak ortalarından başlayarak Yasa değişikliklerini gündeme getirmiş; Yönetim Kurulunca Başkanlar Kuruluna sunulan "2821 ve 2822 sayılı Yasalarda Yapılan Değişikliklerle İlgili Çalışmalar" başlıklı Rapor'da ayrıntılı bir biçimde açıklandığı üzere 25 Mayıs 1988 tarihinde 3449 sayılı, 27 Mayıs 1988 tarihinde de 3451 sayılı Yasaları çıkarmıştır.

C. ILO 75.Dönem Konferansı Sırasındaki Gelişmeler :

ILO 75.Dönem Konferansı sırasındaki gelişmeler 26 Ağustos 1988 tarihinde Başkanlar Kurulu'na sunulan raporda ayrıntıları ile açıklanmıştır.

Aplikasyon Komitesi 75. Dönem Konferansında şu sonuç kararını almıştır:

"Komite, Hükümet tarafından verilen yazılı ve sözlü bilgiyi ve Komitede cereyan eden görüşmeleri not etmiştir.

Komite özellikle, bu Komitede daha önce yapılan görüşmeler, ILO Heyetlerinin Tavsiyeleri, Hükümetin taahhütleri ve Sendika özgürlükleri Komitesinin ulaştığı sonuçlar ışığında Uzmanlar Komitesince incelenecek olan sendika mevzuatı ile ilgili değişiklikleri Parlamentonun kabul ettiğini not etmiştir.

Komite bu değişikliklerin Konferans Komitesince (Aplikasyon Komitesi) geçen yıl ortaya konan kaygıları ortadan kaldırııcı nitelikte olduğu umundadır.

Komite, yıllardır ciddi aykırılıkların mevcut olduğu gerçeği ışığında, Hükümet işçi/işveren/hükümet arasında gerçek anlamda yürütülecek danışma çalışmalarını takiben, Uzmanlar Komitesi'nin tesbitlerini tam olarak karşılayacak ve gerek Yasada, gerekse uygulamada Sözleşmeye tam olarak uygunluğu sağlayacak gerekli her çeşit tedbiri kısa süre içinde alacağı umundadır."

Hükümet bu karar ile ilgili olarak hiçbir işlem yapmadan bir yıl geçirmiş ve 76. dönem konferansına gelinmiştir.

Ç. ILO 76. Dönem Konferansı Sırasındaki Gelişmeler:

ILO Uzmanlar Komitesi tarafından Konferans ve Aplikasyon Komitesi'ne sunulan raporda, Türk Hükümetinin bu tutumu ağır bir biçimde eleştirilmiş, ILO'nun işaret ettiği aykırılıkların hiçbirinin giderilmediğine dikkat çekilmiştir.

Uzmanlar Komitesi 111 sayılı Sözleşme ile ilgili aykırılıkların da devam ettiğini bildirmiştir.

1. Aplikasyon Komitesi Çalışmaları :

Aplikasyon Komitesi çalışmalarında Türkiye durumu en çok tartışılan ve ILO ölçüleri içinde ağır bir karara muhatap olan ülkelerden biri olmuştur.

(a) Aplikasyon Komitesi Gündemi :

Aplikasyon Komitesi'nin gündemi genel görüşme yanısıra durumları tek tek irdelenen ve sorgulanan ülkelerden oluşmaktadır. Çok sayıda ülke arasında hangilerinin görüşülebileceği ise işçi ve işveren gruplarının önerileri gözönünde tutularak, Aplikasyon Komitesi'nin Hükümet delegeleri arasından seçilen bir Komite Başkanı ile işçi ve işveren Grup Başkanları tarafından ortaklaşa belirlenmektedir.

Bu durum gözönüne alınarak, TÜRK-İŞ tarafından aşağıdaki ön çalışmalar yapılmıştır:

1. Konunun öneminin Aplikasyon işçi Grubunun çeşitli üyelerine anlatılması,
2. Yapılan değişikliklerin nitelikçe sorunların özüne dönük olmadığına açıklanması ve belgelendirilmesi,
3. Türkiye'nin ICFTU tarafından hazırlanan "görüşülecek ülkeler listesi"nde yer almasını teminen gerekli temasların yapılması,
4. ILO Sekreteryası'nın etki alanı dikkate alınarak "Sendika Özgürlükleri Departmanı" yetkililerinin desteğinin sağlanması,
5. ILO Sendika Özgürlükleri Komitesi işçi Grubu'nun sözcü ve üyelerinin gelişmeleri izlenmesini temini,
6. ICFTU ve ETUC desteğinin sağlanması.

Bu çalışmalar, Hükümet ve işveren Grubunun yoğun kulis faaliyetlerine, her düzeyde yapmaya çalıştıkları girişimlere rağmen olumlu sonuçlanmamış ve Türkiye, önce "ICFTU" tarafından hazırlanan "durumu görüşülecek ülkeler listesi"nde daha sonra Aplikasyon Komitesi gündeminde 98 ve 111 sayılı Sözleşmeler çerçevesinde yerini almıştır.

(b) Aplikasyon Komitesi Görüşmeleri:

Türkiye'nin durumu 21 Haziran 1989 günü ele alınmıştır.

(1.) 98 Sayılı Sözleşme :

Hükümet adına açıklama yapan Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Sosyal ve Teknik Kuruluşlar Dairesi Başkanı Bilge CANKOREL "Türkiye'nin bir süredir önemli siyasal, sosyal ve ekonomik bir evrim içinde olduğunu, bunun etkilerinin endüstri ilişkileri alanında görüldüğünü" öne sürmüştür. 98 sayılı Sözleşme ile ilgili olarak Uzmanlar Komitesi'nin "toplu pazarlıkta barajlama sistemi" üzerinde durduğunu, grev yasaklarının ve hükümete tanınan erteleme yetkisinin eleştirildiğini" bildiren CANKOREL, baraj konusunda işçi ve işveren taraflarınca bir değişiklik yapılması yönünde istek gelmediğini, grev yasaklarında iyileştirmeler olduğunu, grev erteleme yetkisinin ise istisnai olarak ve iki kez kullanıldığını, ilkinde tarafların anlaştığını, ikincisinde ise erteleme kararının kaldırıldığını, kamu görevlilerinin sendikalaşma hakkının tanınmasının konuya ilişkin 151 sayılı ILO Sözleşmesini henüz tasdik etmemiş olan Türkiye bakımından uyulması zorunlu bir koşul olmadığını öne sürmüştür. CANKOREL ayrıca yıl içinde 2454 toplu sözleşme yapıldığını, 1987 ve 1988'de grevlerle kaybolan işgününün 1.9 milyon iş günü olduğunu, bu durumun sistemin iyi işlediğini gösterdiğini sözlerine eklemiştir.

1.1. TÜRK-İŞ Temsilcisinin Konuşması:

Hükümet adına yapılan açıklamadan sonra TÜRK-İŞ Temsilcisi aşağıdaki konuşmayı yapmıştır:

"Üzülerek belirtmeliyim ki, bu yıl, bir kez daha, incelemekte olduğumuz konuda, gerçek anlamda hiçbir olumlu gelişmenin sağlanmamış olduğunu görüyoruz. Hükümet Temsilcisinin yaptığı açıklamaların tümü, ILO Uzmanlar Komitesi ve Sendika Özgürlükleri Komitesi'nce reddedilen iddiaların tekrardan ibarettir.

Belli ki, bir noktada bir terslik söz konusudur. Terslik acaba diyalog eksikliği midir? Kanaatimce bu kesinlikle söz konusu değildir. Zira bu Komite özellikle Komitenin işçi sıralarında oturan meslektaşlarım, hatta Komitenin işveren üyeleri Türk Hükümetine diyalog kapısını yıllardır-kesin bir tarih vermek gerekirse 1983'den bu yana- daima açık tutmuşlardır. Acaba terslik Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)nun Hükümete yeterince yardımcı olmamasından mı kaynaklanmaktadır? Üç doğrudan temas heyeti, iki teknik yardım heyeti, Sendika Özgürlükleri Komitesi'nin önümüzdeki rapor kalınlığında bir kitap oluşturacak 18 raporu, saatler süren müzakereler, tutanaklar, sayfalar dolusu gözlemler, Konferans Komitesinin Hükümetin her zaman mutabakatını beyan ettiği sonuç kararları... Tüm bunlara bakarak ILO'nun yeterince yardımcı olmadığı da ileri sürülemez.

Peki öyle ise mesele nedir ? Acaba neden hiçbir olumlu gelişme sağlanamamaktadır ?

Sayın Başkan bu konunun hukuksal yönlerinin 1987'de ve 1988'de ayrıntılı bir biçimde tartışıldığı hatırlardadır. Bu sebeple açıklamalarım da tutanaklarda yer alan konuşmaları tekrarlamamağa gayret sarfedeceğim.

Biraz önce yönelttiğim soru, öyle inanıyorum ki, konunun daha geniş bir boyutta değerlendirilmesi ile cevaplandırılabilir. Bu da bizi Hükümetin 1983'den bu yana sürekli olarak tekrarladığı bir iddiaya getirir. İddiaya göre "Türkiye yaşamın ve toplumun tüm veçhelerini ilgilendiren hızlı ve sürekli bir gelişme içindedir. Bu dinamik süreçte Türkiye'de son birkaç yıl içinde önemli siyasal, ekonomik ve sosyal değişimler olmuştur, iş Yasalarının iyileştirilmesi öncelikli bir hedef teşkil etmiştir. Bugünkü yapısı ile iş mevzuatı Türkiye'deki evrimin bir sonucudur ve bu evrim Türk toplumunun ihtiyaç ve isteklerine göre devam edecektir..." Evet, iddia budur.

Hemen belirtmeliyim ki, Sayın Başkan, Türkiye'deki iş mevzuatı çalışma yaşamında sözü edilen bir "evrimin" bir sonucu değildir; hiçbir zaman da böyle bir evrimin sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Türkiye'deki iş mevzuatı, Türk işçilerine ve geniş anlamda Türk toplumuna; Türkiye'nin olağanüstü koşullar altında bulunduğu, sıkıyönetimin uygulandığı, sendikal faaliyetlerin pratik anlamda tamamen yasaklandığı bir dönemde empoze edilen bir sistemin aslî bir bölümüdür. Gerçek odur ki, sözünü ettiğim dönemde iktidardaki güç, büyük sermaye, işverenler ve bir kısım akademisyenlerle el

ele, sadece o günün ihtiyaçlarını değil, geleceğin ihtiyaçlarını da, kendi görüş ve istiklerine göre kararlaştırmıştır. Batılı anlamda demokrasi açısından son derece garip bir yaklaşımla, kişiyi Devlete karşı değil, Devleti kişiye karşı korumayı hedef alan bir sistem yerleştirilmiştir. Öyle bir sistem ki, tüm sendikal hak ve özgürlükleri kısıtlamayı amaçlamıştır.

Fakat öyle inanıyorum ki Sayın Başkan, sözünü ettiğim sistemi en iyi bir biçimde Hükümete bu alanda yardımcı olmak maksadıyla beş kez gelen ILO Genel Direktörünün temsilcisi tarif etmiştir. Genel Direktörün Temsilcisi değiştiğim sistemi şöyle anlatmıştır: "2821 sayılı Sendikalar Yasası ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası sendikalar üzerinde hukuksal bir deli gömleği biçiminde etkisini sürdürmektedir. Öylesine ki, sendikaların, normal şartlar altında ve her çeşit devlet müdahalesinden masun bir biçimde sürdürebilecekleri her faaliyette müdahale vardır; kontrol vardır..."

Şimde yönelttiğim soruya avdetle şunu söyleyebilirim: Hiçbir gelişme sağlanamamasının yegane sebebi, Hükümetin bu anti-demokratik, bu anti-sendikal sistemi, elindeki tüm gücü seferber ederek, muhafaza etme gayretidir.

Tabii hemen şu söylenecektir: "Yasalarda değişiklikler yapılmıştır..." Hatta o kadar da değil. Denecektir ki -bu ifadeleri her yıl duyuyoruz-: "değişikliklerde, imkanların ve Anayasanın müsaadesi nisbetinde, tüm tarafların ve ILO organları ile doğrudan temas heyetlerinin değerli önerileri de dikkate alınmıştır..."

Sayın Başkan, bu konuda mevzuatın ILO ilke ve normlarına uygun bir yapıya kavuşturulabilmesi için Türk Hükümetine yardımcı olmak üzere Türkiye'ye beş kez gelen ILO Genel Direktörünün temsilcisinin gözlemlerine bir kez daha değinmek ihtiyacımdayım.

Daha sonra yasalaşan değişiklik önerileri ile ilgili olarak ILO Genel Direktörünün Temsilcisi raporunda şunları söylüyor: "...Tümüyle durumu gözden geçirdikten sonra, 2821 Sayılı Yasa değişiklik önerileri konusunda şunları belirttim: 18 değişiklik önerisinden sadece 3'ü bir iyileştirme sağlayabilecek görünümdeydi. Bunlar "özel okul öğretmenlerinin sendikalaşma hakkının tanınması, sendika nakitlerinin yatırımda kullanılabilmesi ve sendikaların feshi halinde malvarlığının tasfiyesi" ile ilgili düzenlemelerdi.

Toplu sözleşme, grev ve lokavtla ilgili 2822 sayılı Yasa ile ilgili olarak 9 değişiklik önerisinden sadece birinin işçilere az çok avantaj sağladığı görülmüyordu. Buna göre grev sırasında işçilere baraka ve grev çadırı kurulmasına imkân veriliyordu. Bunun ötesinde, değişiklik önerileri ILO'nun temel ilkeleriyle bağdaşmıyordu. Örneğin, kamu görevlileri gibi çalışanlar içinde önemli bir kategorinin sendikalaşma hakkı tanınmıyordu; sendikaların faaliyetlerine ve iç yönetimlerine müdahale teşkil eden düzenlemeler, toplu pazarlık, özellikle grev hakkına ilişkin kısıtlamalar aynen korunuyordu...."

Bu gözlemlerden sonra ILO Genel Direktörünün Temsilcisinin tavsiyesi tüm bu değişikliklerin bir yana bırakılması ve Hükümetin ILO'ya ilkelerine uygun hareket edileceği yönünde sağlam, güvenirli bir taahhüt vermesi olmuştur. Ve ne yapılmıştır? Özel okul öğretmenlerine sendikalaşma hakkı tanınmasını öngören düzenlemeden vaz geçilmiş, diğerleri yasa değişikliği halini almıştır. Bir küçük nokta daha Sayın Başkan: Bilmem, Hükümet adına bir âlicenaplık işareti midir; barakalar ya çömürük, grev çadırı da şemsiye olmuş, değişiklik bu suretle gerçekleşmiştir.

Sayın Başkan, geçen yıl bu Komite, İşveren Grup Başkanı'nın iddiaları ışığında, Uzmanlar Komitesi'nin değişiklikleri incelemesini kararlaştırmıştı.

Bu görev yapılmıştır.

Gözlemler önümüzdedir.

Gerçek odur ki, bir koca yıl daha geçmiş ve Hükümet tek bir adım atmamıştır. Hiçbir şey değişmemiştir. Verilen taahhütlere uyulmamıştır. Sorunları çözme amacıyla hiç bir danışma faaliyeti sürdürülmemiştir. ihlaller olduğu gibi durmaktadır.

İyi niyetimiz, bu komite tarafından açık tutulan diyalog kapısı, ILO'nun sağladığı teknik yardım, tümü, bir kaçış ve geciktirme imkanı olarak kullanılmıştır. Belki bu Komite açısından artık bu durumun müsamaha ile karşılanamayacağını açık seçik ortaya koymanın, bu Örgütün denetim organlarının itibarını koruyacak tedbirleri almanın zamanı gelmiştir. Teşekkür ediyorum Sayın Başkan."

1.2. Delegelerin Konuşması:

TÜRK-İŞ temsilcisinin açıklamasından sonra Komitenin Alman, İngiliz, Hollanda, Amerika ve Yunan işçi delegeleri ve işveren grup başkanı görüşlerini açıklamış, Türkiye'nin taahhütlerini yerine getirmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

1.3. Komite Sonuç Kararı :

Örgütlenme Hakkı ve Toplu Pazarlık ile ilgili 98 sayılı ILO Sözleşmesi'nin uygulanması ile ilgili olarak Aplikasyon Komisyonu aşağıdaki sonuç kararı almıştır:

"Komite; Hükümet temsilcisi tarafından verilen bilgileri ve Komitede cereyan eden ayrıntılı görüşmeleri not etmiştir.

Komite; Uzmanlar Komitesinin bazı yönleriyle iş yasalarında bir iyileştirme sağlanmış olsa bile, Yasa değişikliklerinin Uzmanlar Komitesince tasrih edilen konularda hiçbir suretle hiçbir değişikliğe yol açmadığı yolundaki saptamasını not etmektedir.

Komite, Sendika Özgürlükleri Komitesinin bu konuya ilişkin olarak aldığı kararları hatırlatmaktadır.

Komite hükümetin tutumunu esefle kaydetmekte ve yıllardır varlığını koruyan ciddi aykırılıklar karşısında, Hükümetin, Uzmanlar Komitesi'nin görüşlerinde tasrih ettiği yükümlülükleri tam olarak gerçekleştirecek ve Yasada ve uygulamada Sözleşme hükümlerine tam uyum için belirgin iyileştirmeye katkıda bulunacak gerekli tüm tedbirleri -gerçek anlamda üç'lü danışma ile ulaşılabilecek tüm tedbirleri- yakın bir gelecekte alacağı umudunu beyan etmektedir.

Komite(ILO) denetim organlarında görüşmelerin sürdürülebilmesi için, böylesine uzun bir süredir beklenen gelişmenin, Hükümetce sunulacak raporda kanıtlanmış olabileceğini umut etmektedir."

(2) İş ve Meslekte Ayırımın Yasaklanmasına ilişkin 111 Sayılı Sözleşmeye ilişkin Görüşmeler :

98 Sayılı Sözleşme ile ilgili sonuç kararının kabulünden sonra Komitede 111 sayılı Sözleşme'ye ilişkin uygulama ele alınmıştır. Hükümet Temsilcisinin sorunun çözümüne ilişkin bir yasa tasarısının TBMM'nde görüşülmekte olduğuna ve bu aşamada ayrıntılı bilgi verebilmenin olanaksız olduğuna dair açıklamasını takiben İskandinav ülkeleri adına Norveç işçi Delegatesi, TÜRK-İŞ Temsilcisi ve İspanyol işçi Delegatesi görüşlerini açıklamış, konunun daha önce de bir "özel paragraf" konusu yapılmış olmasına rağmen olumlu hiçbir adım atılmadığına dikkat çekilmiştir.

2.1. Bilindiği gibi, 12 Eylül yönetimi göreve geldikten bir hafta sonra 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nda yaptığı değişiklikle Sıkıyönetim Komutanları'na, tüm kamu kurumlarında (bakanlıklar, kamu iktisadi teşekkülleri, belediyeler, üniversiteler vd.) çalışan kamu personelinin (öğretim üyesi, öğretmen, memur, işçi vd.) işine son verilmesini ya da görev yerinin değiştirilmesini ilgili kuruma emretme yetkisi vermiştir. İlgili kamu kurumuna da bu emri derhal uygulama yükümlülüğü getirmiştir. Bu yasa hükmüne dayanarak, 19 Eylül 1980 tarihinden, sıkıyönetimin ülkeden tümüyle kalktığı tarihe kadar kamu kesiminde geniş bir tasfiye uygulaması yürütülmüştür. Bu uygulamayla, disiplin kurulu kararı ya da mahkeme kararı olmadan kamu personelinin görevlerineson verilmiş veya kişiler başka yerlere sürgün olarak atanmışlardır.

Uygulamaya konu olan adların belirlenmesinde çeşitli bilgi kaynakları, örneğin MİT raporları, emniyet raporları, güvenlik soruşturmaları, ihbar ve iftiralar kullanılmıştır.

Kişilerin çalıştığı kamu kurumlarından gelen istikleri, ya da devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği ve YÖK Başkanlığı gibi kamu katlarından gelen istekleri, çoğu zaman, Sıkıyönetim Komutanlıkları bir emir gibi algılamışlar, başkaca bir araştırma yapmadan uygulamışlardır.

Bunun yanı sıra, kurumlar kendi personellerini güvenlik soruşturmalarına, kişisel ya da politik değerlendirmelere, ihbar ve iftiralara dayanarak görevden ayırmışlardır.

1402 Sayılı yasa uygulaması süresince görevlerine son verilen kamu görevlileri hakkında, uzun süre, yeterli bilgi edinme olanağı elde edilememiştir. Tamamlayıcı bilgiler, TBMM'nde soru önergelerine Başbakanlık adına verilen yazılı yanıtlardan alınabilmektedir. Bu bilgiler Çizelge 1'de toplanmıştır.

Çizelge 1: 1402 SAYILI YASA UYGULAMASININ SAYISAL SONUÇLARI

Uygulama Türü	Sakıncası Devam Eden	Sakıncası Kaldırılan	Toplam
Görevine Son Verilenler	1485	3406	4891 (1)
Çalışma Bölgesi Dışına Gönderilenler	2640	1869	4509 (2)
1402 Uygulamasıyla Haksızlığa Uğrayanlar (Toplam)	4125	5275	9400

(1) : 385'i yerel yönetim memuru, 21'i yerel yönetim işçisi, 95'i üniversite öğretim üyesi, 72'si üniversite idari personeli.

(2) : 120'si yerel yönetim personeli, 27'si akademik, 1'i idari olmak üzere 28'i üniversite personeli.

Çizelge 2: GÖREVİNE SON VERİLEN VE SAKINCASI KALDIRILAN KAMU PERSONELİNİN MESLEKLERE GÖRE DAĞILIMI

Meslek Grubu	Görevine Son Verilen	Sakıncası Kaldırılan	Göreve İade Edilen	F a r k
Üni.Öğr.Üyesi	95	25 *	18 **	7
Öğretmen	2515	1882	?	?
Memur	1298	1179 (1)	175 ***	?
İşçi	371	301	?	?
Diğerleri	30	19	?	?
1402 Uygulaması (Toplam)	4891	3406	?	?

(1) : 382'si yerel yönetim memur veya işçisi, 25'i üniversite idari personeli

* : Hükümetin ikinci açıklamasında 16

** : 1 kişi göreve başlamamış

*** : Yanlık yerel yönetim

(Bu rakamlara yaklaşık 1500-2000 dolayında olduğu tahmin edilen askeri personel dahil değildir.)

Bu uygulama 111 Sayılı Sözleşme çerçevesinde "siyasal kanaate" dayalı ayırımı teşkil etmekte olup, halen TBMM Milli Savunma Komisyonunda görüşülmekte olan Yasa Tasarısı ayırımı ve sonuçlarını ortadan kaldıracak nitelikte değildir. Bu yönler TÜRK-İŞ Temsilcisi tarafından ortaya konulmuştur.

2.2. Aplikasyon Komitesi Sonuç Kararı :

Komite süregelen ayırımın 111 Sayılı Sözleşme açısından ağır bir ihlal olduğunda birleşmiş; konuya verdiği önemi göstermesi bakımından sonuç kararının Aplikasyon Komitesi Raporunun "özel paragrafı"nda yer almasını kararlaştırmıştır.

Özel paragrafta yer alan "sonuç kararı" şöyledir:

"Komite; Hükümet temsilcisinin verdiği bilgiyi ve görüşme sırasında ortaya konulan çeşitli düşünceleri ve yapılan beyanları not etmiştir.

Komite, Uzmanlar Komitesi'nin, Sözleşmenin tam olarak uygulanması ile ilgili olarak, yerek yasa, gerek uygulamada ağır aykırılıklar olduğu yolundaki sonuç kararını not etmiştir.

Komite; 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasının çeşitli hükümleriyle ilgili olarak tasarlanan yeniden gözden geçirme ve değiştirme çalışmasında ILO denetim organlarının gözlemlerinin gereğince dikkate alınacağını ve "Devlet güvenliğini" teminat altına alacak tedbirlerin, siyasal kanaate dayalı herhangi bir ayırımı bundan böyle içermeyecek bir biçimde tanımlanması ve bu tanımla sınırlı tutulması için Hükümetin çabalarını sürdüreceğini umut etmektedir.

Komite; Hükümetin talep edilen tüm bilgileri yakın bir gelecekte sunacağına ve bu yoldan Komiteye Sözleşmenin uygulandığını ve gerçek anlamda bir ilerlemenin sağlandığını doğrulama imkanını vereceğine güvenmektedir."

Aplikasyon Komitesi Raporu, bu sonuç kararları ile 26 Haziran 1989 günü genel kurula sunulmuş ve kabul edilmiştir.

(3) Değerlendirme ve Sonuç

TÜRK-İŞ 76. dönem ILO çalışma konferansında beklediği sonuçları almıştır. Gerek 98 sayılı ILO Sözleşmesi, gerekse 111 sayılı Sözleşme açısından Hükümet durumunu dikkatle gözden geçirmek zorundadır. Aynı şekilde Türkiye, tasdik etmediği 87 sayılı ILO Sözleşmesi bakımından da son derece ağır eleştirilere muhataptır. ILO'nun tüm denetim organları Türk iş mevzuatının ILO ilkelere ve Türkiye'nin tasdik ettiği sözleşmelere uygun olmadığı konusunda görüş beraberliği içindedir. Avrupa Topluluğu'na tam üyelik girişimleri içinde olan Türk Hükümetinin bu olumsuz tabloyu süratle değiştirmesi kaçınılmaz hal almıştır. Hükümet mevcut eksikliği Avrupa Sosyal Şartı'nı ve çeşitli ILO Sözleşmelerini tasdik gibi işlemlerle kapatma çabası içinde ise de, kendi içinde önemli de olsa, bu işlemlerin mevcut sorunları ortadan kaldırmayacağı açıktır. Öte yandan çalışanların temel hak ve özgürlüklerine ilişkin kısıtlamaların Türk demokrasisini tartışmalı durumundan kurtaramadığı ve kurtarmayacağı bilinmektedir. Son derece ağır ihlallerin yaptırım aracı olarak kullanılan "özel paragraf"ın bu yıl, tutumu sebebiyle Türkiye'ye de uygulanmış olması gelecek bakımından uyarıcı kabul edilmelidir. Hükümet bu gelişmenin kaçınılmaz sonuçları ile karşılaşacaktır.

EK: 1

TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI ŞEVKET YILMAZ'IN
76. ULUSLARARASI ÇALIŞMA KONFERANSINDA
YAPTIĞI KONUŞMA
(14 Haziran 1989)

(1)

SAYIN BAŞKAN, ÖNCE, TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU (TÜRK-İŞ) VE ŞAHSİM ADINA, ULUSLARARASI ÇALIŞMA KONFERANSI'NIN 76 NCI DÖNEM BAŞKANLIĞINA SEÇİLMİŞ OLMANIZDAN DOLAYI, SİZE EN İÇTEN TEBRİKLERİMİ SUNMAK İSTİYORUM.

(2)

BU VESİLEDEN YARARLANARAK, ILO GENEL DİREKTÖRLÜĞÜNE SEÇİLEN SAYIN MICHEL HANSEN'E TEBRİKLERİMİ SUNMAK İSTİYORUM. ÖYLE İNANIYORUM Kİ, SAYIN HANSEN, ~~S~~İLEFİ SAYIN FRANCHIS BLANCHARD GİBİ, ILO'NUN BÜYÜK ÖNEM TAŞIYAN HEDEFLERİNİN VE AMAÇLARININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİ TEMİN EDECEKTİR. SAYIN HANSEN'E YENİ GÖREVİNDE BAŞARILAR DİLERKEN, ÇALIŞMALARINDA KENDİLERİNE DESTEK OLACAĞIMIZI BELİRTMEK İSTERİM.

NİHAYET BU VESİLE İLE, BU KONFERANSA SUNDUĞU; KİŞİYİ DÜŞÜNMEYE SEVKEDEN RAPORU İÇİN SAYIN FRANCHIS BLANCHARD'A TAKDİR HİSLERİMİ VE TEBRİKLERİMİ SUNARIM.

(3)

GENEL DİREKTÖRÜN RAPORUNUN "RECOVERY AND EMPLOYMENT" BAŞLIKLİ BİRİNCİ BÖLÜMÜ, ULUSLARARASI EKONOMİK SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE YAPISAL UYUM TEDBİRLERİNİN ETKİN BİR BİÇİMDE UYGULANABİLMESİNİ VE EKONOMİK BÜYÜMENİN YENİDEN SAĞLANMASI YANINDA, DAHA İLERİ ÖLÇÜDE SOSYAL ADALETİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİ ÖNGÖREN BİR YAKLAŞIMI SERGİLEMEKTEDİR.

RAPOR; KALKINMA ÇABASI İÇİNDE OLAN ÇOĞU ÜLKEDE KISMI OLARAK GERÇEKLEŞTİRİLEN UYUMUN SOSYAL MALİYETİNİN AĞIRLIĞINI İSABETLE KAYDETMEKTEDİR.

GENEL DİREKTÖRÜN SÖZÜYLE, " BU MALİYET, EKONOMİK AÇIDAN BUNU ÜSTLENMEĞE EN AZ HAZIRLIKLI OLAN KESİMLERİN OMUZLARINA YÜKLENMİŞTİR; EN CİDDİ ŞEKİLDE ETKİLENENLER NUFUSUN BU KESİMİ OLMUŞTUR..."

GENEL DİREKTÖRÜN RAPORUNA GÖRE BU TABLONUN SONUCU ŞÖYLEDİR :

- + HEMEN HEMEN HER YERDE AÇIK İŞSİZLİK ARTMIŞTIR.
- + YARATILAN YENİ İŞ'LERİN KALİTESİNDE DÜŞÜŞ VARDIR.
- + BAŞTA "ÜCRETLER" OLMAK ÜZERE, EMEK GELİRLERİ AZALMIŞTIR.
- + SOSYAL AMAÇLI KAMU HARCAMALARINDA DÜŞME VARDIR.

BU SONUÇLAR, 1980'Lİ YILLARDA TÜRK HALKININ GENİŞ KESİMİ TARAFINDAN DA YAŞANMIŞTIR.

(4)

RAPOR YAPISAL UYUM TEDBİRLERİNİN EŞİTLİKÇİ BİR BÜYÜME İLE BUTÜLEŞTİRİLEBİLECEĞİNE DE İŞARET ETMEKTEDİR.

RAPOR; ÜRETİMİ ARTTIRACAK, FAKİR KESİMLERİN VERİMLİLİLİĞİNDE VE GELİRLERİNDE GELİŞME SAĞLAYACAK, BU YOLDAN TALEBİ TIRMANDIRARAK EKONOMİK İYİLEŞMEYİ DAHA İLERİ ÖLÇÜDE TEŞVİK EDECEK BİR YATIRIM STRATEJİSİ ÖNERMEKTEDİR. BÖYLE BİR YAKLAŞIMIN İKTİSADEN GÜÇSÜZ KESİMLERE YÜKLENMİŞ BULUNAN SOSYAL MALİYETİ, BELLİ ORANLARDA HAFİFLETEBİLECEĞİ DÜŞÜNÜLMEKTEDİR.

RAPOR BU AMAÇLARIN TAHAKKUK ETTİRİLEBİLMESİNE YARAYACAK BELİRLİ TEDBİRLERİ TARTIŞIRKEN, ÖZELLİKLE "ÇALIŞMA YAŞAMINA VE İŞ PİYASASI"NA İLİŞKİN POLİTİKALARIN ÖNEMİNE İŞARET ETMEKTEDİR.

İŞÇİLERE ASGARİ SEVİYEDE GUVENCE SAĞLAYAN, BAŞKA BİR DEYİŞLE, SÖMÜRÜLMELERİNİ, EZİLMELERİNİ ONLEYEN; SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜNÜ GERÇEKLEŞTİREN, MECBURİ ÇALIŞTIRMA YÖNTEMLERİNİ YASAKLAYAN, MUAMELE VE FIRSAT EŞİTLİĞİNİ GÖZETEN BİR YAKLAŞIMIN ÖNEMİ İSABETLE VURGULANMAKTADIR.

AYNI ŞEKİLDE, KALKINMANIN NİMETLERİNDEN DAHA İLERİ ÖLÇÜDE PAY ALINMASINI, KALKINMA SÜRECİNDE, UYGULAMA VE KARARLARA DAHA ETKİN BİR BİÇİME KATILMAYI ÖNGÖREN, GUVENCE ALTINA ALAN POLİTİKALARIN ÖNEMİ ÜZERİNDE DÜŞÜLMÜŞTÜR.

(3)

KISACA İFADE EDİLMEK GEREKİRSE, GENEL DİREKTÖR, HER EKONOMİK POLİTİKANIN ODAK NOKTASI OLMAK GEREKEN İNSANA VE SOSYAL HEDEFLERE YÖNELMEYE, BİZLERİ, BİZ KEZ DAHA DAVET ETMEKTEDİR.

TÜRK İŞÇİ DELEGELERİNİN GÖRÜŞÜNE GÖRE, BUTUNUZLE İNSANLARIN; SON TAHLİLDE, TOPLUMUN AYRI AYRI HER FERDİNİN REFAHINI, MUTLULUĞUNU AMAÇLAMAYAN BİR EKONOMİK POLİTİKA HİÇBİR ANLAM TAŞIMAZ.

İNSANI KALKINMANIN ODAK NOKTASI HALİNE NASIL GETİRECEĞİZ ? KARŞIMIZDAKİ SORU VE SORUN BUDUR.

BU; DOĞRU İSTİKAMETTE SAĞLIKLI DÜŞÜNMEYİ GEREKTİRİR.

BUNUN DA ÖTESİNDE, ÇALIŞAN KESİMLERİN, EMEKÇİLERİN TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNE TAM OLARAK SAYGILI OLMAYI GEREKTİRİR. İNSAN FAKTÖRÜNÜ VE İNSANIN İNSAN OLARAK SAHİP OLDUĞU HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ DIŞLAYAN BİR KALKINMA ÇABASININ HİÇBİR ŞANSI YOKTUR.

(5)

İŞÇİ TEMSİLCİLERİ, SENDİKA YÖNETİCİLERİ KALKINMA ÇABASINDA TAM İSTİHDAM HEDEFİNE BİRİNCİ DERECEDE ÖNCELİK VEREN BİR EKONOMİK POLİTİKAYI DESTEKLERLER; FİKREN BUNA BAĞLIDIRLAR. "TAM İSTİHDAM" KISA VADELİ BİR HEDEF OLARAK "GERÇEKÇİ" KABUL EDİLMEYEBİLİR. BUNUNLA BİRLİKTE, BİZLER, UZUN VADELİ DE OLSA, VARLIĞINI TEMEL AMAÇ OLARAK KORUYAN TAM İSTİHDAM HEDEFİNİ BİR YANA BIRAKAMAYIZ.

TAM İSTİHDAMI HEDEFLEYEN BÖYLE BİR POLİTİKANIN AMACI YENİ İŞ SAHALARININ AÇILMASI OLMALIDIR.

BU; İŞÇİLERİN, İŞVERENLERİN VE HÜKÜMETLERİN ORTAK ÇABASINI GEREKTİRİR. TARAFLAR; MÜZAKERELER YOLUYLA, HEDEFİ YENİ İŞ ALANLARI YARATMAK OLAN PROGRAMLARI ORTAKLAŞA GELİŞTİREBİLMELİDİR; PROGRAMLAR ÜZERİNDE ANLAŞMA SAĞLAYABİLMELİDİR.

BU UÇ'LU ÇABADA HIÇ KİMSE; HIÇBİR KESİM KENDİNİ EKONOMİK TEORİLERİN DEĞİŞMEZ KABUL EDİLEN KURALLARINA, DOKTRİNER YAKLAŞIMLARA BAĞLI DURUMA GETİRMEMELİDİR.

PROBLEMİN, SERBEST PAZAR EKONOMİSİNİN MUDAHALE KABUL ETMEZ YÖNTEMLERİYLE VEYA ÖZEL SEKTÖR ELİYLE ÇÖZÜMLENEBİLECEĞİNE İNANILSA BİLE, BU DÜŞÜNCENİN VE YAKLAŞIMIN SON ON YIL İÇİNDE SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE YETERSİZ VE ELVERİŞSİZ KALDIĞI GÖZDEN UZAK TUTULMAMALIDIR.

(6)

SOSYAL DENGESİZLİKLERİN ÜSTESİNDEN GELMEK MECBURİYETİNDEYİZ.

BU ANCAK, ÇALIŞAN KESİMLERİN; EMEKÇİLERİN BEKLENTİ VE İSTEKLERİNİN CİDDİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİYLE GERÇEKLEŞEBİLİR.

İŞÇİLERİN TALEPLERİNE KULAK VERİLMELİDİR.

BİZİM GÖRÜŞLERİMİZ, İSTEKLERİMİZ AÇIKTIR.

BİZ TAM İSTİHDAMDAN YANAYIZ.

BİZ İŞÇİLERİ İŞYERLERİNDE HİMAYE EDECEK -İŞ KAZASINDAN İŞ GÜVENLİĞİN İŞÇİNİN SAĞLIĞINA KADAR HER YÖNÜYLE KORUYACAK- TEDBİRLERİN ALINMASINDAN, GELİŞTİRİLMESİNDEN YANAYIZ.

BİZ, VERİMLİLİKTEKİ ARTIŞIN HASILASINDAN, BUNU YARATANLARIN, İŞÇİLERİN ARTAN ORANDA PAY ALMASINDAN YANAYIZ.

SOSYAL GÜVENLİĞİN, TÜM ÇALIŞANLARI VE AİLELERİNİ KAPSAYACAK BİR BİÇİMDE , GENİŞLETİLMESİNDEN YANAYIZ.

KISACASI İSTEDİĞİMİZ ŞUDUR: NEREDE ÇALIŞIYOR OLURLARSA OLSUNLAR, İKTİSADEN GÜÇSÜZ KESİMLERİN YAŞAM KOŞULLARINI İYİLEŞTİRMİYİ AMAÇLAYAN DENGELİ BİR EKONOMİK POLİTİKA. İSTEDİĞİMİZ BUDUR.

(7)

AMA HEMEN BERLİTMELİYİM Kİ, SENDİKACILAR OLARAK BİR ŞEY DAHA İSTERİZ...

TUM ÇALIŞANLARIN SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜNDEN HER YÖNÜYLE YARARLANABİLMELERİNİ; HUKUMETLERİN VE İŞVERENLERİN EMPOZE EDEBİLECEKLERİ KISITLAMALARDAN MASUN BİR BİÇİMDE ÇALIŞMA KOŞULLARINI, YAŞAM KOŞULLARINI SERBESTÇE, ÖZGÜRCE MÜZAKERE EDEBİLMELERİNİ İSTERİZ.

BURADA BU BELİRTTİĞİM İLKELERE KARŞI ÇIKABİLECEK ÇOK SAYIDA DELEGE OLDUĞUNU SANMIYORUM. ILO BU İLKELER ÜZERİNE BINA EDİLMİŞTİR.

ANCAK GİZLENMEMEK GEREKEN BİR BAŞKA GERÇEK DE VARDIR. SENDİKA ÖZGÜRLÜĞÜNÜN VE TRIPARTİZMİN İŞLEMEDİĞİ; SENDİKAL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERDEN ÖVGÜ İLE SÖZ EDİP, İLKELERİN ÇİĞNENDİĞİ ÜLKELER VARDIR. ÖRNEĞİN TÜRKİYE BU ALANDA GELİŞME SAĞLAMAK MECBURİYETİNDEDİR. VE BUNU SÜRATLE YAPMAK MECBURİYETİNDEDİR. TUM GÜCÜMÜZLE, HER ŞEYİ, DOĞRU OLAN YERİNE OTURTMAK İÇİN ÇABA SARFETMELİYİZ.

ÖNUMUZDEKİ SORUNLAR ULUSLAR VE İNSANLAR ARASINDA İŞBİRLİĞİNİ GELİŞTİREBİLMEMİZ KAYDIYLA AŞILAMAYACAK BOYUTLARDA DEĞİLDİR. SORUNLARIN ÜSTESİNDEN GELEBİLME ÇABAMIZDA BAŞARISIZ KALIRSAK, ILO İDEALLERİNE BAĞLİLİĞİMİZ KONUSUNDA TEREDDÜTLERE YOL AÇMIŞ OLURUZ. TEMENNİM BAŞARISIZ OLMAMAKTIR.

SAYIN BAŞKAN,

SÖZLERİME SON VERMEDEN ÖNCE, DİKKATLERİNİZİ, BULGARİSTAN'DA YAŞAYAN TÜRKLERE REVA GÖRÜLEN GAYRİ İNSANİ MUAMELEYE ÇEKMEK İSTİYORUM.

BU ULKEDE, KADIN-ERKEK-ÇOCUK- ONBİNLERCE TÜRK İŞKENCEYE MARUZ BIRAKILMAKTA, İSİMLERİ DEĞİŞTİRİLMEKTE, MAL VARLIKLARINA EL KONULMAKTA, İKTİSAP ETTİKLERİ EMEKLİ AYLIKLARI KESİLMEKTE VE YUZYILLARDIR YAŞADIKLARI TOPRAKLARDAN GÖÇE ZORLANMAKTADIR.

BU TUTUMU, TÜRK İŞÇİLERİ VE TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU (TÜRK-İŞ) ADINA, ŞİDDETLE PROTESTO EDİYORUM.

DÜNYA KAMUOYUNU, BU GAYRİ İNSANİ TUTUMUN ÖNLENMESİ İÇİN TÜM GÜÇLERİYLE ÇABA SARFETMEYE ÇAĞIRIYORUM.

KONFERANS ÇALIŞMALARINDA BAŞARI DİLEKLERİMİ TEKRARLAR, TEŞEKKUR EDERİM, SAYIN BAŞKAN.

EK: 2

TÜRKİYE İŞVEREN SENDİKALARI KONFEDERASYONU
GENEL SEKRETERİ KUBİLAY ATASAYAR'IN
76. ULUSLARARASI ÇALIŞMA KONFERANSI
KONUŞMA METNİ

Sayın Başkan,

76. Çalışma Konferansı'na Başkan seçilmenizden dolayı, şahsım ve Türk İşveren delegasyonu adına tebriklerimi ve en iyi dileklerimi sunarak sözlerime başlamak istiyorum.

Ayrıca, ILO gibi çok önemli ve etkin bir kuruluşun Genel Müdürlüğü görevini üst, lenmiş bulunan Mr. Hansenn'e de bu görevinde başarılar diliyorum. Gelecek yıllarda, dünya çalışma hayatının öneminin artacağı şüphesizdir. Bu gelişme ILO'nunda daha aktif çalışmalar yapmasını gerektirecektir. Yeni Genel Müdürün bu gelişme içinde, çalışma hayatının özünü teşkil eden ekonomik gelişmişlik düzeyi ile sosyal haklar arasındaki dengeyi gözeterek çalışmalarını etkinlik içinde sürdürmesini diliyorum.

Değerli Delegeler,

Genel Müdür Mr. Blanchard'ın raporunu dikkatle inceledik. Her yıl olduğu gibi, dünyanın içinde bulunduğu şartların ve özellikle pek çok alanda görülen paradoksun ekonomik ve sosyal sonuçlarını değerlendiren bu rapor, çok değerli bir belgedir. Her alanda ve her zaman yararlanılabilecek bir rapor olan bu belgede her ülkenin yararlanabileceği çok temel görüş ve hedefler mevcuttur.

Özellikle ekonomik alanda gelişmiş ülkelerle, gelişme yolunda olan ülkeler arasındaki ekonomik farklılığın büyümesi, başta istihdam olmak üzere pek çok sosyal sorunun kaynağını teşkil etmektedir. İstihdam sorunu, çalışma hayatının temel sorunudur. Bu sorunun çözümü için yatırımların artırılması, bugünde geçerliliğini ve önemini koruyan bir tedbirdir. Yatırım konusunda gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında sermaye akışının hızlandırılmasına, ILO'nun da yardımcı olabileceğine inanıyoruz. Sermaye akışında, ekonomik imkanlar kadar sosyal şartların ve çalışma ortamının önemi de izaha gerek göstermeyen faktörlerden biri olmaktadır. Bu konuların tanıtımı, hatta teşvik edici unsurlardan biri haline getirilmesi, ILO'nun başarı ile yapabileceği çalışmalar olabilir.

İstihdam yaratmada ve özellikle yoksulluğun azaltılmasında ülkelerin büyümesinin, kalkınma için ön şart olduğu görüşüne gönülden katılıyoruz. Bu noktada, gelişmiş ülkelerin, üçüncü ülkelere karşı sorumlulukları kaçınılmazdır. Bu görüşün dünya çapında bir plana bağlanması fikri ise, fevkalade takdire değerdir. Dileğimiz bu görüşün, fikir düzeyinden uygulamâ düzeyine en kısa zamanda geçirilmesidir.

Değerli Delegeler,

Sayın Genel Müdürün raporunda yer alan bu konularla ilgili olarak Türkiye'deki durum hakkında da kısa bilgiler sunmak istiyorum.

Türkiye'de bugün siyasal sorunlar olumlu gelişmesini sürdürmektedir. Batı anlamında bir demokrasinin bütün kurumları kurulmuş ve işlemesi sağlanmıştır. Genel ve yerel seçimler yapılmış, tam bir demokratik olgunluk ve anlayış içinde tamamlanmıştır.

Bunun yanında, son 3 yılın hızlı kalkınma gayretleri ve seçimlerin etkisi ile, ekonomide sorunlarımızı çözebildiğimizi söyleyemeyiz. Ülkemizde bugün en önemli sorunun yüksek enflasyon olduğunu ifade etmeliyim. Yüksek enflasyon yatırımları sınırlamakta, daha çok sermayeye ihtiyaç göstermekte ve ekonomik gelişmeyi yavaşlatmaktadır. Hatta işçi-işveren ilişkilerindeki olumsuz gelişmelerin de başlıca sebebi olmaktadır.

Türkiye'de içinde bulunduğumuz yıllarda, özelleştirme programının uygulanmasına geçilmiştir. Kamu kuruluşlarının bir kısmı, bu programa uygun şekilde özel sektöre devredilmekte veya yabancı sermayeye satılmaktadır. İşverenler olarak biz de özelleştirme fikrini ve programını desteklemekteyiz. Bunun ekonomiye canlılık kazandıracağına ve yeni yatırım imkanları yaratacağına inanıyoruz.

İşverenler olarak, serbest pazar ekonomisi fikrini benimsiyoruz ve bu fikir çerçevesindeki uygulamaları destekliyoruz. Bu ekonominin kurallarının uygulanmasına da özen gösterildiğini burada ifade etmek isterim.

Sosyal sorunlarımıza gelince; Bugün ülkemizde işçi-işveren ilişkilerini düzenleyen mevzuat, ülkenin özelliklerini, geçmiş yılların tecrübesini yansıtmakta ve bunun yanında öğretici özellik taşımaktadır.

Unutmamak gerekir ki istikrarlı ve barış içinde bir çalışma hayatı, tarafların hakların özüne ulaşmasıyla ve karşılıklı haklara saygılı olmasıyla sağlanabilir. Kanunlar bu anlayışa yardımcı olmak veya yol göstermek durumundadır.

Sendikalaşma hakkı alanındaki temel fikir, güçlü sendikacılık yaratmaya dayandırılmıştır. Güçlü sendikaların sosyal politikada daha etkili olacaklarına inanılmaktadır. Bu fikrin işverenlerce de paylaşıldığını ifade etmek isterim.

1988 takvim yılı içinde Türkiye'de 2.454 adet toplu iş sözleşmesi imza edilmiştir. Bu sözleşmeler tamamen serbest irade ile imzalanmıştır. Kapsadığı toplam işçi sa-

yısı 629.303'dür. Gene bu dönemde (1988 takvim yılında) işçi sendikalarının uyguladığı grevlerin sayısı 156 olup, 266 işyerini kapsamaktadır. Bu yıl içinde grevler sebebiyle kaybedilen işgünü sayısı 1.892.655'dir.

Bu sayının OECD ülkeleri içinde önemli bir yer tuttuğuna dikkat çekmek ve kalkınan ekonomilerin bu türlü kayıplara direncinin olmadığını belirtmek isterim.

Türkiye'de geçen yıl içinde uygulanan grevlerdeki temel nedenin, ekonomik sıkıntılara dayandığını açıklamak zorundayım. Yüksek enflasyon ve buna dayalı ekonomik zorluklar, yalnız işçi taleplerinin artışına değil, işveren imkanlarının da sınırlı kalmasına sebep olmuştur. Bunun sonucunda ise grev sayısında artışlar görülmüştür.

Sayın Başkan, Değerli Delegeler,

Çalışma hayatının temel kuralı olan üçlü işbirliği ve yaklaşımın dikkatle uygulanması gereğine inanıyoruz. Bu fikir uygulamaya geçmedikçe ve Hükümetler ister işçi ister işveren tarafının görüşlerini ciddiye alarak değerlendirmedikçe şekli işbirliğinin sisteme yarar değil, zarar verebileceğine dikkatinizi çekmek istiyorum. Kanunların hazırlanışından ve yapılışından başlayarak, uygulanmasından çıkan sorunlara kadar bütün konuların üçlü anlayış içinde Hükümet-İşveren-İşçi işbirliği ile çözülmesinde toplumun yararı olacaktır. Hükümetlerin bu fikre inanmaları çalışma hayatına güç verecektir.

Sözlerime son verirken, özellikle silahsızlanma sonucu yapılacak tasarrufların toplumsal sorunların çözümü için harcanması görüşüne katıldığımızı ifade etmek istiyoruz. Çevre koruma ve bölgesel alt yatırımlara ayrılacak fonlar, toplumsal gelişmelere yardımcı olacaktır.

76. ILO Konfederansının alacağı kararların dünya çalışma hayatına yeni ufuklar getireceği inancı ile, Türk İşveren delegesi olarak çalışmalarında başarılar diliyorum.

EK: 3

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI

DR.İMREN AYKUT'UN

76.ULUSLARARASI ÇALIŞMA KONFERANSI

KONUŞMA METNİ

Delegasyonumuz ve şahsım adına, sizi ve Konferans'ın diğer yöneticilerini ILO Konferansı'nın 76 ncı toplantısını yönetmek üzere seçilmiş olmanızdan dolayı tebrik ederim.

Konferans'ın bu oturumunun başarılı geçmesini diliyorum.

Genel Müdürlüğe seçilmiş olan Sayın Mr. Michel HANSENNE'yi tebrik ederken, görevinden ayrılan ve ILO'yu son 15 yıl başarı ile yöneten Mr. F. BLANCHARD'a takdirlerimi belirtmeden geçemeyeceğim. Mr. BLANCHARD'a yeni yaşantısında mutluluklar dilerim.

Sayın Başkan ,

Delegasyonum, bu yılki Konferans'ın konusunun "Ekonomik Düzeltme ve İstihdam" olarak seçilmiş olmasının çok uygun olduğunu düşünmektedir. Konferans Dünya'da ekonomik ve sosyal gelişmeyi tartışmak için bu sayede fevkâlade bir imkân bulmuştur.

Gerçekten içinde bulunduğumuz son 10 yıl bir gelişki ile sona ermektedir. Bazı ülkeler ekonomik büyüme hızlarını muhafaza etmede veya düzeltmede başarılı olmuşlardır. Bazıları hızlı bir ekonomik büyümeyi gerçekleştirmiştir. Diğer bazı ülkeler ise yaşama standartlarında şiddetli düşmelerle, borç ve ödemeler dengesi krizleri ile mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Ters yöndeki gelişmeler

Dünya ekonomisinde önemli dengesizliklere yol açmıştır. Sonuçta Dünya ticaretinin büyümesi yavaşlamış ve yoksulluk ve işsizlik artarken bir çok ülkede sosyal koşullar önemli bir gerilemeye maruz kalmıştır. Bu şekilde 1980'ler aynı zamanda artan uluslararası eşitsizliklere yol açan bir 10 yıl olmuştur.

Bazı ülkelerin 1980'lerin ekonomik güçlüklerine başarılı çözümler bulmuş olmaları, artan biçimde ara bağımlılık taşıyan dünyamızda tüm ülkelerin er geç negatif trendlerden etkilenebileceği gerçeğini görmemize engel olmamalıdır.

Evrensel ekonomik rahatsızlıklar hemen her ülkede devamlı büyümenin muhafazasını yakından etkiler. Bir örnek vermek gerekirse, sanayileşmiş ülkelerde korumacılığa başvurulması ve yeni engeller getirilmesi Türkiye gibi bazı ülkelerde kaçınılmaz hale gelen dışa dönük büyüme stratejisine ters düşmektedir. Bu ticaret engelleri aynı zamanda sanayileşmiş Dünya'nın kendisinde de sağlıklı bir liberalleşmeyi engellemektedir.

Öte yandan, uluslararası ticaretin gerilemesi bir çok ülkede istihdam seviyeleri ve reel ücretler bakımından ciddi sorunlar yaratabilecek ekonomik bir durgunluğa yol açabilir. Bu nedenle Hükümetim ortak çözümler aranmanın yararlarına inanmaktadır.

Sayın Başkan ,

Burada kendi ÷lkemin deneylerine dayanarak bir kaç gözlemde bulunmak istiyorum.

1979'un sonlarında Türkiye yaygın ve artan bir işsizlik da dahil olmak üzere ciddi ekonomik sorunların içinde bulunmaktaydı. 1980'in başlarında Türkiye iç ve dış sorunlara çözüm bulmak amacı ile yapısal bir değişme sürecini başlatmıştır. Ülke ithal ikamesi ve müdahalecilik politikasından ayrılarak açık ve piyasaya yönelik bir ekonomi modeline dönmüştür. Bunun sonucunda ihracatda ve diğer ÷lkelerle ticaretin hacminde daha önce görülmemiş bir büyüme, yatırımlar ve üretim düzeyinde bir artış yanısıra işsizlikte azalma meydana gelmiştir. Bu yapısal değişim politikalarının sonucu olarak Türkiye hızlı bir gelişme aşamasına girmiştir. Hükümetin bu gelişme hızını muhafaza amacına bağlı bulunmakta ve bunda da kararlıdır.

Gelişmenin nihaî amacının insan refahı olduğuna inanmaktayım. İstihdam seviyesinin arttırılması bu yüce ideale ulaşmada temel unsurdur. İstihdam arttırmak sağlıklı bir yaşam düzeyinin temini için sadece bir araç değil, aynı zamanda insan haysiyetini sağlamanın da bir güvencesidir.

Kuşkusuz istihdam, ekonomik büyümenin belirli politikalar geliştirmesini gerektiren, özel bir öneme sahip bir boyutunu oluşturmaktadır.

Hükûmetimin izlediği politikalara ilişkin olarak bu çerçevede şunları da belirtmek isterim.

- Son yıllarda vasıflı bir işgücü oluşturmaya önem verilmiştir. Bu amaçla yeni düzenlemeler yapılmış ve öğretim faaliyetleri geliştirilmiştir.
- Daha fazla istihdam yaratmak için küçük ve orta büyüklükteki teşebbüsleri teşvik amacıyla programlar başlatılmıştır.
- Kendi hesabına çalışanlara uygun bir ortamın yaratılması için çabalar sarfedilmiştir.
- Yüksek teknolojilerin transferinde, bunların istihdam üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik tedbirler alınmıştır.
- İstihdam yaratma potansiyeli dikkate alınarak hizmetler sektörü teşvik edilmiştir.
- Emek piyasasındaki koşulları daha iyi izleyebilmek için İş ve İşçi Bulma hizmetlerinin etkinliği artırılmıştır.

Yukarıda belirtilen genel ulusal politikalardan başka Hükümetim "İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesinde Meslekî Rehberlik ve Meslekî Eğitime" ilişkin 142 nolu ILO sözleşmesini ve "Uluslararası Çalışma Standartlarının Uygulanmasının Sağlanması Amacıyla Üçlü Danışmalara" ilişkin 144 sayılı ILO sözleşmesinin onaylanması için gerekli girişimde bulunmuştur.

Ayrıca, "Avrupa Sosyal Şartı"nın, "Madenlerde Asgari Çalışma Yaşına" ilişkin 123 nolu ILO sözleşmesi ile, "Çocukların Sanayide Çalışabilmesi için Asgari Yaşa" ilişkin 59 sayılı ILO sözleşmelerinde onaylanmak üzere gündemde bulunduklarını memnuniyetle belirtmek isterim.

Nihayet ILO Anayasası'ndaki tadillerin onaylanmasını öngören bir tasarı Hükümetimizce onaylanmış olup Mâclise sunulmuş bulunmaktadır.

Sayın Başkan,

Uluslararası örgütlerin ülkelere ekonomik ve sosyal gelişmelerini sağlama çabalarında yardımı bakımından önemli bir role sahip olduklarına inanmaktayım. Aynı zamanda uluslararası örgütler tavsiye ve politika önerileri geliştirirlerken ulusal koşulları dikkate almalıdırlar. Teorik planlar çerçevesinde hazırlanan gelişme programları bir çok halde sosyal gerilimlere yol açmıştır.

Son deneyler yapısal değişme politikalarının ancak ilgili ülkenin özel gerekleri ve koşullarına uyumlu bir biçimde hazırlandıkları ve uygulandıkları takdirde başarılı olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, uluslararası örgütler, ulusal koşulları daha yakından bilmeli ve somut durumlara uygun planlar geliştirmek için de çaba harcamalıdır. Uluslararası örgütlerin önerileri ancak ülke düzeyindeki ekonomik ve sosyal koşullar uygulanmalarına ciddi bir engel yaratmadığı takdirde amaçlarına hizmet edebilirler.

Gerçekcilik sadece ekonomik alanda değil aynı zamanda çalışma hayatına ilişkin öneriler geliştirmede de uluslararası örgütlerin izlemeleri gereken başlıca hareket tarzı olmalıdır. Bu bakımdan ILO çalışma dünyasında standartlar koyma ve bunların uygulanmasını denetlemede önemli bir role sahiptir. Teknik işbirliği ve danışma faaliyetlerine ek olarak ILO bu rolünü etkin bir biçimde yerine getirebilmek için fonksiyonların amaçları dışında kullanılmamasına ve standartların geniş bir uygulama alanı bulabilmesi için değişen koşullar karşısında geçerliliğini korumasına özen göstermelidir. Bu bakımdan, standartlar sadece soyut düşüncelerin yansımasından ibaret olmamak ve ILO'nun denetim işlevi de teorik açıdan arzulanan standartların orijinleri daha derin ve daha gerçekçi bir değerlendirme gerektiren olaylara basit bir biçimde uygulama ile sınırlı olmamalıdır.

Diğer deyişle standartlar ülkelerin yeni ortaya çıkan ve değişen ihtiyaçlarına gerçekçi bir cevap oluşturmak, ve ILO'nun denetim faaliyetleri de hayatın katı gerçeklerinin bilincine dayanmalıdır.

Bu nedenle, çalışma standartlarının geliştirilmesinde ve uygulanmasının denetiminde "uygulanabilirlik" başlıca kriter olmalıdır. Bu husus denetim sisteminin güvenilirliği ve sonuçta da etkinliği için son derece önemlidir. ILO'nun faaliyetleri, örgütün denetim görevleri içinde çözmek durumunda olduğu olayların tüm unsurlarını dikkate aldığı takdirde anlamlı ve olumlu nitelik kazanabilir. Hiç bir ülke ILO standartlarının mümkün olan en geniş biçimde uygulanması gereğine itiraz edemez. Gelişme bu amaca varmanın kaçınılmaz koşuludur. Diğer bir deyişle çalışma standartlarının evrensel olarak uygulanabilmesi için gerekli faaliyetler ekonomik büyümeye dayanır. Genel Direktör'ün raporunda vurgulandığı gibi "ekonomik ve sosyal gelişme bu arada olmalıdır."

Ülkeler üzerine somut eyleme dönüştürülemezcek receteler empoze etme çabaları uluslararası örgütlerin güvenilirliğini zayıflatabilir ve bu ülkeleri uluslararası işbirliğinin faydası ile hayatın gerçeklerine uyumlu önlemler alma gereği arasında bir çıkmaza sokar.

ILO'nun faaliyetleri teori ile gerçek arasında bir uyum sağlamalıdır.

Bu duygularla Dünya Çalışma Barışı'ra katkıda bulunması temennisiyle Konferans'a tekrar başarılar diliyorum.

TÜRK-İŞ Bilgi Merkezi

331 0806 BAŞ 1950